

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	18 Виробництво та технології
Спеціальність	186 Видавництво та поліграфія
Освітня програма	Видавництво та поліграфія / Publishing and Printing
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)/ дистанційна
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	2 кредити ЕКТС/ 60 год
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік/ модульна контрольна робота
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: завідувач кафедри, професор, д. психол. н., Воляннюк Наталія Юріївна +380505538334 volianiu.nataliia@iit.kpi.ua
Розміщення курсу	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Педагогічна компетентність викладача» передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти із теоретичними основами організації освітнього процесу у закладі вищої освіти та науковими основами управління вищою школою. Навчальна дисципліна «Педагогічна компетентність викладача» передбачає підготовку здобувачів вищої освіти до майбутньої педагогічної діяльності у закладах вищої освіти на посадах асистентів, що передбачає самостійне засвоєння педагогічної літератури, розробку та проведення всіх видів занять і контрольних заходів у закладі вищої освіти, аналіз і вибір ефективних дидактичних методів навчання, критичну оцінку своїх занять. Інтегральною компетентністю вивчення даної дисципліни є здатність виконувати посадові обов'язки викладача закладу вищої освіти.

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатностей: проводити критичний аналіз, оцінку й синтез нових ідей, педагогічних та психолого-педагогічних явищ; ефективно будувати педагогічну діяльність на основі засвоєних знань; системно аналізувати педагогічні явища на нових теоретико-методологічних засадах; аналізу та вибору ефективних дидактичних методів навчання; розробки та проведення всіх видів занять і контрольних заходів у закладі вищої освіти; забезпечувати саморозвиток і самовдосконалення шляхом наукової рефлексії актуальних теоретико-методологічних проблем педагогіки і психології; пропонувати концепції, моделі, винаходити й апробувати способи й інструменти професійної діяльності з використанням природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук; самостійного засвоєння педагогічної літератури.

Загальних компетентностей:

- здатність виявляти та розв'язувати комплексні проблеми у сфері видавництва та поліграфії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності (ЗК 3);
- здатність дотримуватись морально-етичних правил поведінки, етики досліджень, характерних для учасників академічного середовища.

Спеціальних компетентностей:

- здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення, відповідні математичні, наукові і технічні методи у науковій та освітній діяльності (СК 4);
- здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої та фахової передвищої освіти (СК 6);
- здатність спілкуватися з широким європейським і світовим академічним товариством та використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації державною та іноземною мовами (СК 9);
- здатність презентувати результати наукових досліджень та оприлюднювати їх державною, англійською та/або іншою іноземною мовою (СК 10);
- організовувати, визначати мету та аналізувати власну педагогічну діяльність на засадах педагогічного мислення;
- визначати та обирати актуальні доцільні методи та засоби навчання і контролю;
- організувати та керувати пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти;
- організувати взаємодію зі здобувачами вищої освіти з різними індивідуально-типологічними особливостями;
- планувати структуру, зміст, процес організації лекції, практичного, семінарського заняття й самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

Програмні результати навчання:

- володіти прийомами та способами вирішення конфліктних ситуацій у педагогічній взаємодії;
- дотримуватися правил наукової етики, правових і соціальних норм у процесі професійної та науково-інноваційної діяльності;
- здійснювати та аналізувати педагогічну діяльність, застосовувати сучасні методи науково-педагогічного дослідження та педагогічні технології;
- організувати і здійснювати освітній процес у сфері видавництва та поліграфії, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти (ПРН 8);
- володіти сучасними методиками педагогічної діяльності у вищій освіті; викладати професійно-орієнтовані дисципліни спеціальності на основі системних, методологічних знань з видавництва та поліграфії, суміжних галузей; впроваджувати результати наукових досліджень в освітній процес (ПРН 11).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек. Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами вищої освіти змісту пропонованої дисципліни.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Система вищої освіти в Україні. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в контексті глобалізації, інтеграції та демократизації.

Тема 2. Теоретичні основи процесу навчання.

Тема 3. Сутність і функції педагогічної діяльності викладача. Інтегративні процеси регуляції педагогічної діяльності.

Тема 4. Зміст та структура педагогічної компетентності викладача

Тема 5. Комунікативна компетентність як важлива складова професіоналізму викладача

Тема 6. Сутність та характеристики структурних компонентів конфліктологічної компетентності викладача

Тема 7. Акмеологічний інваріант професіоналізму викладача

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія/ за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 565 с.
2. Горovenko O.A. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя засобами самопрезентації. Х.: «Основа», 2013. 112 с.
3. Гузій Н. В. Категоріальна сутність і змістові параметри високоякісної праці педагога у сучасному понятійному просторі. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / керіvn. авт. кол. Н. В. Гузій. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 109-155.
4. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. Проблеми освіти: зб. наук. праць. Вип. 84. Житомир; Київ, 2015. С. 25–30.
5. Зайченко І., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності. К., 2018. 484 с.
6. Ковалінська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf
7. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності: навч. посібник і методичні матеріали. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 608 с.
8. Національна рамка кваліфікацій. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramkakvalifikatsiy>
9. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB-2.pdf
10. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П. Головенкін; Міністерство освіти і науки України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. Режим доступу: https://opac.kpi.ua/F/N5C8NSEHNAPG4AC7IU5U2NEI5TAN3GV7CK72F4TT6YA2T8PH2-08156?func=findacc&acc_sequence=005454291
11. Педагогічна акмеологія: комплекс навчально-методичного забезпечення аспірантів всіх спеціальностей, очної (денної/вечірньої) форми навчання. Укл.: Ложкін Г.В., Воляннюк Н.Ю. К.: КПІ імені Ігоря Сікорського, 2016. 47 с. <http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D0%BA%D0%BC%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>
12. Порядок створення та затвердження робочих програм (силабусів) навчальних дисциплін (освітніх компонентів) в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Режим доступу: <https://osvita.kpi.ua/node/174>

4.2. Допоміжна література:

1. Бойко І.В. Комунікативна компетентність як структурна складова професійної підготовки магістрів освітніх, педагогічних наук. Proceedings of the 2-nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century». Ottawa, Canada: Methuen Publishing House. 2020. С. 33–37.
2. Волкова Н.П., Лебідь О.В. Формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Дніпро: ТОВ «Роял Принт». Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. № 2 (20). 2020. С. 168–179
3. Галицька М.М. Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів. Освітологічний дискурс. № 2 (10). 2015. С. 39–48.
4. Гарань Н.С., Сипченко О.М., Чернякова О.В., Гончарова Н.В. Вебквест технології у професійній підготовці майбутніх фахівців. Гуманізація навчально-виховного процесу. № 1 (100). 2021. С. 25–34.
5. Демченко Н., Литвинчук Н. Проблеми формування комунікативної компетентності у майбутніх практичних психологів. Вісник національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. № 13. 2018. С. 9–14.
6. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/731992/1/%D0%94%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%92%D0%A8_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf
7. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман та Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С.

8. Олійник В. В. Концептуальні підходи до розвитку наукових і науково-педагогічних кадрів. Інноваційність у науці і освіті. Київ : Богданова А. М., 2013. С. 133-140.
9. Основи педагогічної майстерності: практикум / Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.
10. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 316 с.
11. Столяренко О.В. Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця: навч.-метод. посіб. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 148 с.
12. Харченко Т. Г. Гуманізація сучасної педагогічної освіти у Франції: теорія і практика : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 560 с.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Тема 1. Система вищої освіти в Україні. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в контексті глобалізації, інтеграції та демократизації

Структура вищої освіти в Україні. Основні принципи освіти в Україні. Модернізація сучасної вищої освіти. Якість вищої освіти та її критерії. Глобалізація вищої професійної освіти як конвергенція принципових засад освітньої політики. Інтеграція і демократизація вищої освіти у контексті Болонського процесу. Розвиток варіативності і доступності освітнянських послуг вищої школи.

Завдання на СР:

1. Охарактеризуйте тенденції розвитку освіти у світі і в Україні.
2. В чому полягає суть технократичної парадигми навчання?
3. Розкрийте сутність гуманістичної парадигми навчання.
4. Охарактеризуйте зміст трансформаційної теорії навчання.

Тема 2. Теоретичні основи процесу навчання

Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії навчання: знання, навички, уміння, компетентність і компетентності, педагогічний процес, дидактична система, зміст освіти і навчання. Принципи навчання та їх змістова характеристика: науковості, наочності, зв'язок теорії із практикою, систематичності та послідовності, міцності засвоєння знань, свідомості та активності, доступності. Психологічна модель процесу пізнання.

Завдання на СР:

1. Дайте визначення поняттям «інформація» та «наукова інформація».
2. Яким вимогам має відповідати наукова інформація?
3. Наведіть приклади навичок, якими Ви володієте.
4. Як перевірити ступінь сформованості навичок?
5. Розкрийте структуру уміння.
6. Розкрийте сутність поняття «компетентність».
7. Розкрийте зміст принципів навчання.

Тема 3. Сутність і функції педагогічної діяльності викладача. Інтегративні процеси регуляції педагогічної діяльності

Категорія педагогічної діяльності. Структурно-морфологічна парадигма аналізу педагогічної діяльності. Функціонально-динамічна парадигма аналізу педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності: мотивація, цілеутворення, інформаційна основа діяльності, антиципація (прогнозування) її результатів, прийняття рішення, планування, програмування, контроль, корекція, оперативний образ об'єкту діяльності, система індивідуальних якостей суб'єкта, сукупність виконавських дій. Спосіб діяльності та стиль діяльності. Форми, рівні і динаміка суб'єктивного відображення дійсності. Психічний образ та регуляція діяльності. Структура й функції системи саморегуляції діяльності. Особливості формування психічного образу. «Предметність» та «стійкість образу».

Завдання на СР:

1. Охарактеризуйте структуру педагогічної діяльності.
2. Опишіть загальну будову педагогічної діяльності, її предметні та структурні компоненти.
3. Проаналізуйте мотиви педагогічної діяльності, функцію передбачення (антиципації) процесу досягнення результату, способи, засоби та умови реалізації мети праці.

4. Охарактеризуйте інформаційну основу педагогічної діяльності.
5. Розкрийте форми суб'єктивного відображення дійсності.
6. Продемонструйте систему саморегуляції діяльності.
7. Охарактеризуйте поняття «психічний образ» та його зв'язок із регуляцією діяльності.

Тема 4. Зміст та структура педагогічної компетентності викладача

Компетентність як особливий тип організації предметно-специфічних знань. Співвідношення понять «компетенція» і «компетентність» викладача. Компоненти структури педагогічної компетентності: загальнокультурна, професійна, соціальна. Теоретична і практична готовність викладача до діяльності та їх зміст. Теоретична готовність: аналітичні, прогностичні, проектні, рефлексивні вміння. Практична готовність: організаторська, інформаційна, комунікативна, перцептивні вміння.

Завдання на СР:

1. Проаналізуйте співвідношення понять «компетенція» і «компетентність» викладача.
2. Розкрийте структуру компетентності викладача.
3. У чому полягає теоретична готовність викладача до діяльності?
4. Розкрийте зміст практичної готовності викладача до діяльності.

Тема 5. Комунікативна компетентність як важлива складова професіоналізму викладача

Складові комунікативної компетентності викладача: комунікабельність (здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з здобувачами вищої освіти); володіння змістовною інформацією та вміння оперувати нею; здатність до партнерської взаємодії та досягнення взаєморозуміння. Індикатори комунікативної компетенції: стійкий інтерес до педагогічної взаємодії, вміння зберігати емоційну рівновагу, вибір оптимальних та ефективних форм і методів самопрезентації. Причини невдалої комунікації (стереотипи, перенасиченість комунікативного простору інформацією, «упереджені уявлення» — схильність не брати до уваги того, що суперечить власним усталеним поглядам, того, що є новим, незвичайним, зневага фактами, тобто звичка робити висновки за відсутності достатньої кількості фактів, помилки в побудові висловлювань: неправильне обрання слів, складність повідомлення, слабка переконливість, нелогічність; неправильний вибір стратегії та тактики спілкування).

Завдання на СР:

1. Охарактеризуйте компоненти комунікативної компетентності викладача.
2. Виділіть індикатори комунікативної компетентності.
3. У чому виявляється стійкий інтерес до педагогічної взаємодії?
4. Охарактеризуйте форми та методи самопрезентації викладача.
5. Чому комунікативна компетентність є необхідною рисою професіоналізму викладача?
6. Проаналізуйте причини невдалої комунікації.

Тема 6. Сутність та характеристики структурних компонентів конфліктологічної компетентності викладача

Місце та роль конфліктологічної компетентності викладача у ЗВО. Форми прояву конфліктів. Сутність конфліктологічної компетенції. Структурні елементи конфліктів у педагогічній взаємодії. Деструктивні та конструктивні функції конфліктів. Психологічні засоби компенсації конфліктів. Шляхи вирішення конфліктів у педагогічному середовищі.

Завдання на СР:

1. У чому полягає суть конфліктологічної компетентності викладача?
2. Охарактеризуйте структурні елементи конфлікту.
3. У чому полягають деструктивні функції конфлікту?
4. Розкрийте конструктивні функції конфліктів.
5. Опишіть психологічні засоби компенсації конфліктів.
6. Які шляхи попередження конфліктів у педагогічному середовищі?

Тема 7. Акмеологічний інваріант професіоналізму викладача

Поняття про професійну діяльність та професійність суб'єкта праці. Суперечності професійного становлення: зовнішні та внутрішні. Результати професійного розвитку. Інваріанти професіоналізму педагога: загальні та специфічні. Фази професійного розвитку. Професійні деструкції у педагогічній професії.

Завдання на СР:

1. Охарактеризуйте структуру професіоналізації.
2. Опишіть чинники, що впливають на професійне становлення викладача

3. У чому полягають результати професійного розвитку викладача?
4. Опишіть професійні деструкції у професії викладача.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять полягають у формуванні у здобувачів вищої освіти вмінь обґрунтовувати правила застосування принципів дидактики при проведенні різних видів навчальних занять, обирати стратегію спілкування, працювати з педагогічною літературою, готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Тема 1. Система вищої освіти в Україні. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в контексті глобалізації, інтеграції та демократизації.

1. Структура вищої освіти в Україні.
2. Основні принципи освіти в Україні.
3. Критерії якості вищої освіти.
4. Сучасні тенденції вищої освіти в Україні.
5. Педагогічні дискурси глобалізації у вищій освіті.
6. Критерії технологічності навчального процесу.
7. Цифрові освітні платформи, які застосовують у процесі фахової підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО.

Завдання на СР:

1. Визначте вплив інформатизації на сферу вищої освіти.
2. Схарактеризуйте тенденції впливу інформатизації на вищу освіту України.
3. Прокоментуйте потенційні загрози з боку глобалізації.

Тема 2. Теоретичні основи процесу навчання.

1. Сутність основних понять теорії навчання: – знання, – навички, – уміння, – компетентність і компетентності, – педагогічний процес, – дидактична система, – зміст освіти і навчання.
2. Взаємозв'язок основних понять теорії навчання. Їх сучасне тлумачення.
3. Принципи навчання та їх змістова характеристика: – науковості, – наочності, – зв'язок теорії із практикою, – систематичності та послідовності, – міцності засвоєння знань, – свідомості та активності, – доступності.

Завдання на СР:

1. Дайте визначення поняттям «інформація» та «наукова інформація».
2. Яким вимогам має відповідати наукова інформація?
3. Наведіть приклади навичок, якими Ви володієте.
4. Як перевірити ступінь сформованості навичок?
5. Розкрийте структуру уміння.
6. Розкрийте сутність поняття «компетентність».
7. Розкрийте зміст принципів навчання.
8. Розкрийте зміст принципу доступності у навчанні.
9. Наведіть приклади принципу міцності засвоєння знань.
10. В чому полягає сутність принципу активності у навчанні?

Тема 3. Сутність і функції педагогічної діяльності викладача. Інтегративні процеси регуляції педагогічної діяльності

1. Сутність педагогічної діяльності.
2. Функції викладача ЗВО.
3. Інформаційна основа діяльності викладача.
4. Спосіб діяльності.
5. Стилі педагогічної діяльності.
6. Регулювання педагогічної діяльності.
7. Особливості формування психологічного способу діяльності.
8. Структура педагогічної діяльності.

Завдання на СР:

1. Розкрийте суть педагогічної діяльності.
2. Прокоментуйте функції викладача ЗВО.
3. Розкрийте зміст інформаційної основи діяльності викладача.

4. Наведіть приклад способів стилів діяльності викладача.
5. Назвіть психологічні регулятори діяльності.
6. Порівняйте регуляторні можливості різних прийомів.
7. Поясніть, чому процеси регуляції діяльності називають «інтегративними».

Тема 4. Зміст та структура педагогічної компетентності викладача

1. Компетентність як вид організації знань викладача.
2. Співвідношення понять «компетенція» та «компетентність».
3. Компоненти педагогічної компетентності: загальнокультурний, професійний, соціальний.
4. Готовність до викладацької діяльності
5. Теоретична готовність до діяльності: проєктивна, рефлексивна, аналітична, прогностична.
6. Практична готовність до педагогічної діяльності: організаторська, інформаційна, комунікативна, перцептивна.

Завдання на СР:

1. Розкрийте поняття компетентність як вид організації знань.
2. Здійсніть порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» викладача.
3. Охарактеризуйте загальнокультурну компетентність викладача.
4. Охарактеризуйте професійну компетентність викладача.
5. Охарактеризуйте соціальну компетентність викладача.
6. Розкрийте психологічний сенс готовності до діяльності суб'єкта.
7. Розкрийте зміст теоретичної готовності до діяльності викладача.
8. Розкрийте зміст практичної готовності до діяльності викладача.

Тема 5. Комунікативна компетентність як важлива складова професіоналізму викладача

1. Розкрийте зміст когнітивного компоненту у комунікації.
2. Розкрийте зміст емоційного компоненту у комунікації.
3. Поясніть, у чому сенс поведінкового компоненту комунікації.
4. Визначте індикатори комунікативної компетенції.
5. продемонструйте на прикладах прояв сталого інтересу до педагогічної взаємодії.
6. Продемонструйте вияв інтересу до взаємодії викладача зі здобувачами вищої освіти.
7. Розкрийте основні форми самопрезентації особистості викладача.
8. Наведіть приклади вдалої та невдалої самопрезентації.

Завдання на СР:

1. Чому комунікативний компонент є одним із показників професіоналізму?
2. Продемонструйте на прикладі зміст поведінкового компоненту у професії викладача.
3. Наведіть приклади, які руйнують комунікацію.
4. Порівняйте поняття «компетентність» та «компетенція».
5. Обґрунтуйте характер ознак (індикаторів) комунікативної некомпетентності.
6. Чому «інтерес» є емоційно забарвленою потребою?
7. Поясніть за яких умов самопрезентація може мати деструктивний характер?

Тема 6. Сутність та характеристики структурних компонентів конфліктологічної компетентності викладача

1. Конфліктологічна компетентність викладача.
2. Поведінкові форми прояву конфліктів у взаємодії.
3. Характеристика структурних елементів конфлікту?
4. Деструктивні функції конфліктів?
5. Конструктивна функція конфліктів.
6. Шляхи попередження конфліктів?
7. Способи вирішення конфліктів.
8. Мовні обороти, які можуть викликати (провокувати) конфлікти?
9. Компроміс як засіб вирішення конфлікту.

Завдання на СР:

1. У чому полягає конфліктологічна компетентність викладача?
2. Назвіть поведінкові форми продукування конфліктів?
3. Дайте характеристику структурних елементів конфлікту?
4. У чому полягає конструктивна функція конфліктів?

5. Продемонструйте деструктивну форму конфліктної взаємодії.
6. Які шляхи запобігання конфлікту?
7. Розкажіть про способи вирішення конфліктів?
8. Продемонструйте мовні звороти, які можуть спричинити конфлікти.
9. Чому «ускладнення» не є формою вирішення конфліктів (суперечностей).

Тема 7. Акмеологічний інваріант професіоналізму викладача

1. Поняття «професійна діяльність» та «професіоналізм».
2. Вплив протиріч на процес професійного становлення викладача.
3. Внутрішня суперечність професійного становлення.
4. Результати професійного розвитку.
5. Інваріанти професіоналізму викладача.
6. Фази професійного розвитку.
7. Професійні деструкції у педагогічній професії.

Завдання на СР:

1. Розкрийте зміст понять «професійна діяльність» та «професіоналізм»
2. У чому полягає зовнішнє та внутрішнє протиріччя професійного становлення.
3. Як можна оцінити результати професійного розвитку?
4. У чому загальні інваріанти професіоналізму?
5. У чому полягають специфічні інваріанти професіоналізму викладача?
6. Форми прояву професійної деструкції викладача.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Вивчення дисципліни «Педагогічна компетентність викладача» проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у закладах вищої освіти, що передбачає питому вагу самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Самостійна робота полягає у підготовці до лекцій, семінарських (практичних) занять, опрацюванні завдань, отриманих на аудиторних заняттях, підготовці до модульної контрольної роботи та заліку. Перелік питань для підготовки до залікової контрольної роботи наведено у додатку А до цього силабусу.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Здобувачу вищої освіти складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати практичне завдання, якщо він буде пропускати лекції. Однак, відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувачів вищої освіти на семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача вищої освіти значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття здобувачем вищої освіти обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) здобувачем вищої освіти пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, з яким можна ознайомитися на сайті кафедри психології і педагогіки. За присутність на семінарських заняттях бали не ставляться. На семінарському занятті здобувач вищої освіти може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завдань), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу чи гаджетів не варто. Відповідати на запитання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки здобувача вищої освіти не з кращого боку.

Форми роботи

Лекції, семінарські заняття. Тематика лекцій висвітлена у силабусі дисципліни. Вітаються питання від здобувачів вищої освіти до викладача під час лекції. Допускається і вітається діалог між здобувачем вищої освіти і викладачем на лекції. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти фокусують свою увагу на аналізі педагогічних та психолого-педагогічних явищ та оволодівають активними прийомами управління дискусією. Комунікація з викладачем можлива та заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також у межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології і

педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

Вирішення конфліктних ситуацій

У випадку виникнення конфліктної ситуації здобувача вищої освіти (здобувачів вищої освіти) з екзаменатором до проведення семестрового контролю згідно з п. 4.2 Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/32> декан факультету створює комісію з проведення запланованого заходу семестрового контролю за обґрунтованою заявою здобувача вищої освіти або колективною заявою здобувачів вищої освіти. Процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів регулюються Положенням про вирішення конфліктних ситуацій в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/2020_7-170. У випадку не згоди здобувача вищої освіти з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету/директора інституту за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ в КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/182>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Педагогічна компетентність викладача» складається з балів (максимально 100), що отримуються за:

- роботу на семінарських (практичних) заняттях (відповіді, вирішення завдань і доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії);
- складання модульної контрольної роботи.

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях: Максимальна кількість балів складає 39 (максимальна кількість балів на 1 занятті – 6):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії	5-6
--	-----

активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-4
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування.	2-0

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти. Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарському заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на 8-му і 16-му тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється йому на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

2. Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна. Максимальна кількість балів складає 61 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Тестове завдання виконане правильно (кожне з 61)	61
Тестове завдання виконане не правильно (кожне з 61)	0

Умови допуску до семестрового контролю: зарахування усіх передбачених РП завдань.

Здобувачів вищої освіти, які не виконали всіх передбачених силабусом дисципліни завдань не допускаються до заліку. Семестровий контроль: Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру 60 і більше балів мають можливості: а) отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю); б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи). Залікова контрольна робота (ЗКР) складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. ЗКР проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачам вищої освіти лише під час проведення заліку.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

За кожною темою даються посилання на список основної та допоміжної літератури, що не виключає можливості самостійно, по узгодженню з викладачем, розширити цей список. Лекції проводяться з використанням мультимедійних презентацій. Працюючи на лекції здобувачу вищої освіти варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Якщо здобувач вищої освіти буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після

цього здобувач вищої освіти презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших здобувачів вищої освіти, ставитиме питання викладачу та здобувачам вищої освіти – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу та глибина його розуміння збільшуватиметься в рази. Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

зав. кафедрою психології та педагогіки, докт. психол.н., проф., Воляннюк Наталією Юріївною, професором кафедри психології та педагогіки Ложкіним Георгієм Володимировичем.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 10.05.2023 р.).

Погоджено Методичною радою університету (протокол № 8 від 25.05. 2023 р.).

Перелік питань до залікової контрольної роботи

1. Обґрунтуйте основні принципи освіти в Україні.
2. Розкрийте сутність рівнів і ступенів вищої освіти в Україні.
3. Дайте визначення таких понять: «освітній рівень», «професія», «спеціальність», «спеціалізація» і «кваліфікація».
4. Розкрийте типи ЗВО в Україні.
5. Розкрийте сутність понять: «знання», «навички» та «уміння» і поясніть їх діалектичний зв'язок.
6. Дайте визначення понять: «навчальний процес», «зміст освіти» та «зміст навчання».
7. Розкрийте зміст понять: «методи навчання», «засоби навчання», «форми організації навчання».
8. Розкрийте сутність етапів дидактичного процесу.
9. Сформулюйте основний закон дидактики.
10. Розкрийте сутність основних принципів дидактики.
11. Обґрунтуйте завдання викладача та методи управління мотивацією здобувачів вищої освіти.
12. Обґрунтуйте переваги та недоліки лекції як форми організації навчання.
13. Розкрийте основні дидактичні вимоги до змісту і структури лекції.
14. Розкрийте склад і призначення стандартів вищої освіти.
15. Розкрийте призначення та структуру стандарту вищої освіти та освітньої програми.
16. Розкрийте призначення та склад системи забезпечення якості освіти.
17. Зробіть аналіз основних факторів, що впливають на якість навчання.
18. Розкрийте види та рівні педагогічного спілкування.
19. Розкрийте сутність емоційно творчого аспекту педагогічного спілкування
20. Розкрийте сутність і структуру педагогічного такту.
21. Охарактеризуйте педагогічний такт та його складові.
22. Проаналізуйте елементи педагогічної компетентності викладача.
23. Розкрийте сторони спілкування в системі «викладач-здобувачів вищої освіти».
24. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування.
25. Розкрийте структуру педагогічного спілкування.
26. Розкрийте етапи педагогічного спілкування.
27. Розкрийте бар'єри спілкування та їх причини.
28. Розкрийте сутність поняття стиль педагогічного спілкування. Види педагогічного спілкування.
29. Опишіть структуру професійної діяльності педагога.
30. Опишіть загальні засади педагогічної професії.
31. Розкрийте сутність і функції педагогічної діяльності.
32. Дайте визначення індивідуальному стилю педагогічної діяльності.
33. Розкрийте об'єктивні, суб'єктивні, особистісні фактори діяльності педагога.
34. Проаналізуйте роль індивідуально-психологічних особливостей педагога у професійній діяльності.
35. Назвіть цілі педагогічної взаємодії.
36. Опишіть функції педагогічної взаємодії.
37. Здійсніть порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» викладача.
38. Охарактеризуйте загальнокультурну компетентність викладача.
39. Охарактеризуйте професійну компетентність викладача.
40. Охарактеризуйте соціальну компетентність викладача.
41. Розкрийте психологічний сенс готовності до діяльності суб'єкта педагогічної діяльності.
42. Розкрийте зміст теоретичної готовності до педагогічної діяльності викладача.
43. Розкрийте зміст практичної готовності до педагогічної діяльності викладача.
44. Проаналізуйте роль педагогічної культури в процесі навчання.
45. Визначте способи формування педагогічних і артистичних здібностей
46. Розкрийте особливості соціально-перцептивних стереотипів, що виникають в педагогічному спілкуванні у процесі міжособистісного сприйняття.
47. Охарактеризуйте уміння, що є складовими моделі педагогічної компетентності викладача.
48. Проаналізуйте значення культури і техніки рухів педагога під час педагогічного процесу.
49. Опишіть шляхи формування зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки.
50. Охарактеризуйте загальні та специфічні інваріанти професіоналізму викладача.
51. Охарактеризуйте методи саморегуляції.
52. Проаналізуйте причини виникнення конфліктних ситуацій.

53. Визначте оптимальні шляхи вирішення конфліктів.
54. Розкрийте сутність конфліктологічної компетентності викладача?
55. Охарактеризуйте структурні елементи конфлікту.
56. Опишіть психологічні засоби компенсації конфліктів.
57. Проаналізуйте шляхи попередження конфліктів у педагогічному середовищі.